

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת קרח תשפ"ג | גליון מס' 399

והנה עיקר מחלוקתו של קורח היתה, מפני שקינא באליצפן שהתמנה לנשיא, על אף שהיה קטן ממנו. על זאת ענה לו משה, בוקר וידע ה'. לדברך שהגדלות שייכת דווקא לגדול, אם כן היה להם לכוכבים לצאת בבוקר, עם השמש הגדולה. לא בלילה, עם הלכנה הקטנה.

אלא מאי, הוֹדָה נא, כי כך הם דרכי ה'. לתת את הגדולה, דווקא למי שמקטין את עצמו. כיוון שכן, גדולת הנשיאות שייכת לאליצפן, אשר מקטין עצמו. אך אתה בהיותך מחפש אחר הגדולה ורודף אחריה, אינה שייכת לך כלל ועיקר.

בכך יבוארו הפלא ופלא דברי הגמרא (סנהדרין ק"י). שבשעת מחלוקתו של קורח ועדתו, עלו שמש וירח לזבול ואמרו להקדוש ברוך הוא, 'אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא ואם לא נצא'. כי לפי טענת קורח, שהגדול הוא הראוי לגדולה, היה לה לשמש הגדולה, לקבל את צבא הכוכבים. ואם צודק הוא בטענתו, נמצא שנהגו עמה שלא כדין.

זאת ועוד. הלא מה שהוצרכה הלבנה למעט עצמה אחר בריאתה, הוא מחמת הטענה שאי אפשר לשני מלכים, שישתמשו בכתר אחד, (ראה רש"י, בראשית א טז). והנה בעדת קורח, היו מאתיים וחמישים איש מבקשים לזכות לכתר כהונה גדולה, (ראה רש"י בריש פרשתנו, פסוק ו). ואם אכן ישנו צדק בבקשתם, הרי שלחינם הוצרכה הלבנה להמעיט עצמה.

זהו מה שעלו השמש והלבנה, לטעון לפני הקדוש ברוך הוא. אם אכן ישנו צדק בטענותיהם של קורח ועדתו, אם כן מחד גיסא, ראויה היא השמש לקבל את צבא הכוכבים. ומאידך, לא היתה הלבנה צריכה למעט עצמה. לכן, חרפה היא להם, לצאת

וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בוקר וידוע ה' את אשר לו. (במדבר טו ה')

אמר להם משה, גבולות חילק הקדוש ברוך הוא בעולמו. יכולים אתם לערב יום בלילה?... אם אתם יכולים לערב, אותה הבדלה שערב הקדוש ברוך הוא, בין היום ובין הלילה, כך תוכלו לבטל את זו. לכך אמר להם, בקר וידוע ה'.

הנה כתב רש"י, 'בוקר וידוע, עתה עת שכרות היא לנו, ולא נכון להיראות לפניו. והוא היה מתכוון לדחותם, שמא יחזרו בהם'. נראה מדבריו, שהיתה אז שעת יום, אשר היא זמן סעודה ושכרות. לפי זה יוקשה, שהיה יכול משה לומר להם, ערב וידוע ה' את אשר לו. כי גם כאן, קיימת לה אותה טענה, 'יכולים אתם לערב יום בלילה?' מדוע היה צורך להמתין עד לבוקר.

עוד יש להבין, מה עניין ערבוב לילה ויום, לטענם של קורח ועדתו. וכי עלה בדעתם לערב לילה ויום, עד שהוזקק משה להשיב להם כך.

שמא תאמר, לתרץ קושייתנו הראשונה, כי באמת היו שיכורים, או שהיה משה מסופק בכך ולכן, ביקש להמתין עד הבוקר, כדי שיתפכחו מיינם. אם כן, מדוע בכלל התרה בהם כעת. מה תועיל התראתו, באם הם נתונים תחת השפעת שכרות ואינם בדעת נכונה.

אלא יתכן לבאר, על פי דברי המדרש (בראשית רבה ו ו'), 'אמר הקדוש ברוך הוא, הואיל ולבנה זו מיעטה עצמה, להיות שולטת בלילה, גזור אני עליה, שיהיו הכוכבים יוצאין עמה וכשהיא נכנסת, נכנסין עמה'. עולה מן הדברים, כי מאחר והלבנה מיעטה עצמה, ניתן לה צבא הכוכבים לכבודה. מה שאין כן השמש. ואף על פי שהיא גדולה יותר.

ולהאיר לעולם, אחר שעמם הונהג דין שונה.

(זרע שמשון פרשת קורח, מאמר ד)

ומשכנסו לארץ, קיבלו ערבות, רק על העבירות הנגלות. אולם על הנסתרות, אף פעם לא קיבלו ערבות.

בעניין זה, היה הדין ודברים, של משה רבינו עם הקדוש ברוך הוא. בתחילה, עלה במחשבה לפניו יתברך, לפסוק כרבי יהודה, אשר אף במדבר, ערבים בני ישראל זה לזה, על החטאים הנגלים. כיון שכן, דין כולם להיענש, יחד עם קורח ועדתו.

בא משה וטען, להמליץ טוב על ישראל. הלא אם נפסוק כרבי יהודה, נמצא שכאשר ייכנסו לארץ ישראל, יהיו כולם ערבים זה לזה, גם על הנסתרות. וכך אומר משה רבינו: 'האומנם כן. האם לעתיד, בארץ ישראל, איש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף. הלא זהו דין קשה, נגד מידתך שאתה רחום וחנון'.

אלא מאי, ראוי לפסוק כרבי נחמיה, שעל הנסתרות, אף פעם לא קיבלו ערבות. נמצא איפה, כי בהיותם במדבר לא היו ערבים, אף לא על החטאים הנגלים, ואין דינם להיענש, יחד עם עדת קורח. ואכן, קיבל ה' טענתו, וציווהו לאמור לבני ישראל (להלן פסוק כד), 'העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם'.

(זרע שמשון פרשת דברים, מאמר א)

האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף.

(במדבר טז כב)

טענתו זו של משה רבינו, לכאורה, תמוהה היא מאוד. איך הוא אומר 'האיש אחד יחטא' הלא רבים חטאו יחד עם קורח. ובמיוחד, מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, שהצטרפו אליו. עוד קשה, אם אכן רק איש אחד חטא, מה היתה הסברה לכתחילה, להכרית בגינו את כל עם ישראל. ועוד, מדוע אמר בלשון עתיד, האיש אחד יחטא. היה לו לומר, 'האיש אחד חטא ועל כל העדה תקצוף'.

ויש לומר בדרך דרוש, כי הנה מצאנו (סנהדרין מג:), שנחלקו רבי יהודה ורבי נחמיה, בעניין ערבותם של בני ישראל זה לזה. רבי יהודה סובר, כי בהיות בני ישראל במדבר, היו ערבים זה לזה, על החטאים הנגלים, להיענש איש בגלל חטאי חבירו. ומשכנסו לארץ ישראל, קיבלו על עצמם ערבות, גם עבור החטאים הנסתרים.

לעומתו סובר רבי נחמיה, כי בעת היותם במדבר, עדיין לא קיבלו על עצמם ערבות, כלל וכלל.

דברי רבינו בענין המחלוקת

(חידוש ח)

ועוד אמר רב אשי (בסנהדרין שם), [כל המחזיק במחלוקת] ראוי להצטרע. וקשה, מה ענין צרעת עם המחלוקת.

ויש לומר, דהואיל שמי שמחזיק במחלוקת מזלזל בכבוד שמים, ואינו חושש לצלם הקדוש שיש לו ולחברו (כדלעיל), אם בן מדה כנגד מדה יסתלק הצלם הקדוש, וכמו שתרגם אונקלוס (ויקרא יג, ב) 'מצרע' - 'סגירו', ואמרו בזהר (ח"ג מו, א) מאי סגירו סגירו דכלא, שסגרו מעליו כל אורות הקדשה. ומשום הכי (ויקרא יג, מו) 'בדד ישב מחוץ למחנה' - [למחנה] הקדש, ויטמא טמא יקרא (שם מה), כי בהסתלק הקדשה תחול הטמאה.

ועוד, שמי שמחזיק במחלוקת ורוצה להנבם ממי שבנה אותו או חרפו, על פרחין צריך לומר שפניו שבנין זה בא אליו שלא בדין, משום הכי רוצה להנבם ממנו. ואם היה חושב בדעתו שיש דין ויש דין, ואין אדם נוקף (-חובל) אצבעו למטה אלא אם כן נגזר עליו מלמעלה (חולין ז, ב), לא היה לו להנבם ממי שעשה לו אותו החרוף, יצן הכל היה ברצון האל, וזה לא היה אלא שליח המקום, שבכל הקב"ה עושה שליחותו (בר"י ז, ז), וכמו שמצינו בדרך שאמר (שמואל ב' טז, י) 'ה' אמר לו קלל וכו'. נמצא שלפי דעתו עזב ה' את הארץ, כדעת השוטים הראשונים, ונקרא כופר בעקר ממש, וזה כל הכופס אפלו שכינה אינה חשוכה כנגדו, ולהפך מי שמוחל.

